

Det kan efter Straffelovrådets opfattelse ikke anbefales, at der søges gennemført en generel bestemmelse, der tager sigte på at løse spørgsmålet om valg af ansvarssubjekt i de tilfælde, hvor betingelserne både for selskabsansvar og for individuelt ansvar må anses for at være opfyldt.

Det må antages – og synes også bekræftet ved oplysninger om den hidtil fulgte praksis – at der er behov for varierende løsninger. På en del af de områder, hvor kollektivansvaret er hjemlet, må der gives dette ansvar en udstrakt anvendelse. Om der hertil bør føjes et individuelt ansvar, kan bero på, om den ansvarlige person har virket i en ledende stilling, og om overtrædelsen kan tilregnes den pågældende som forsætlig eller groft uagtsom. Der er områder, hvor lovgivningen pålægger den enkelte et selvstændigt og individuelt ansvar for overholdelsen af reglerne, og hvor det derfor ville modvirke lovgivningens formål, hvis man gennem regler om ansvarsplacering undtog en del af disse personer fra ansvar i tilfælde af strafbar overtrædelse af reglerne. Straffelovrådet nævner i den forbindelse bl.a. ansattes kørsel med overlæs som eksempel på, at der normalt ikke kan gives afkald på at gøre individuelt ansvar gældende samtidig med, at der rejses tiltale mod det selskab, der er arbejdsgiver og ejer køretøjet, jf. betænkningen s. 123.

Generelt finder Straffelovrådet imidlertid, at det er betænkeligt at gøre både kollektivt og individuelt ansvar gældende i tilfælde, hvor dette skønnes at føre til en præventivt overflødig, dobbelt strafanvendelse. Det er således rådets opfattelse, at virksomhedsansvaret på mange områder må være det primære. Det gælder især, når det må formodes, at lovovertrædelsen er økonomisk motiveret, men også f.eks., hvis den udviste uagtsomhed ikke er graverende, eller den person, som lovovertrædelsen kan tilregnes, har en underordnet stilling i virksomheden.

Mens der som nævnt ikke kan tilrådes en generel vejledende bestemmelse, anbefaler rådet, at der i højere grad end hidtil søges udarbejdet direktiver eller vejledende retningslinier for valget af strafsubjekt inden for de enkelte lovområder.

Rådet foreslår endvidere, at der overvejende af ordsmæssige grunde ved regler fastsat af rigsadvokaten i medfør af retsplejelovens § 722, stk. 1, nr. 7, tilvejebringes udtrykkelig hjemmel til tiltalefrafald over for enkeltpersoner i tilfælde, hvor en bødereaktion over for den juridiske person findes tilstrækkelig.

Der henvises i øvrigt til betænkningens kap. 8 om ansvarsplacering (s. 108-128) og til bemærkningerne til § 27 i lovforslagets § 1, nr. 1.

Om Justitsministeriets overvejelser henvises til pkt. 3.1. nedenfor.

2.7. Objektivt individualansvar

Straffelovrådet kunne efter kommissoriet vedrørende juridiske personers strafansvar behandle andre spørgsmål, der er beslægtede hermed. Rådet har fundet det naturligt at tage stilling til det såkaldte objektive individualansvar, dvs. det strafansvar, som kan pålægges en enkeltperson uden iagttagelse af dansk strafferets almindelige krav om, at der skal være udvist et forsætligt eller uagtsomt forhold. Denne skærpede ansvarsform er en fravigelse af princippet i straffelovens § 19 om tilregnelser, og den kræver lovhjemmel. Det objektive individualansvar forekommer meget sjældnere end strafansvaret for juridiske personer, men har dog hjemmel i ca. 20 særlove.

Straffelovrådet finder, at der bør anlægges en mere kritisk vurdering af det objektive individualansvar end den, der har fundet udtryk i den ganske vist meget tilbageholdende lovgivningspraksis. Der er store principielle betænkeligheder ved at fravige straffetretens skyldprincip, som går ud på, at en lovovertrædelse, der er realiseret ved aktiv handlen eller ved undladelse, skal kunne bebrejdes ansvarssubjektet som forsætlig eller – som det normalt er tilfældet på særlovsområder – i det mindste uagtsom (i visse love: groft uagtsom).

Det er Straffelovrådets konklusion, at de gældende bestemmelser om objektivt individualansvar bør ophæves. Der bortses i den forbindelse fra bestemmelserne herom i medieansvarsloven (omtalt i betænkningen s. 136-137), som rådet ikke har fundet anledning til at tage stilling til, bl.a. fordi denne lovgivning for nylig har været genstand for en meget grundig revision.

Anvendelsen af selskabsansvar med de af Straffelovrådet foreslåede udvidelser, dels til interessentskaber, dels til visse enkeltmandsvirksomheder, jf. pkt. 2.3 og 2.4. ovenfor, vil efter rådets opfattelse stærkt begrænse behovet for at kunne pålægge personer et bødeansvar uden skyld. Der vil dog også være områder, hvor denne betragtning ikke holder stik. Straffelovrådet peger i den forbindelse f.eks. på arbejdsmiljøområdet og reglerne om overlæs, hvor der i dag er hjemmel til objektivt individualansvar, men hvor der efter § 26, stk. 2, i rådets lovudkast vil være enkeltmandsvirksomheder, der ikke bliver omfattet af den foreslåede regel, og hvor indehaveren ikke vil kunne bebrejdes en overtrædelse, som begås af en ansat. Ophæves bestemmelserne om objektivt individualansvar på disse områder, vil det således betyde, at der efter omstændighederne ikke vil være